

TIL LÆREREN

Perspektiv til Apollo og Daphne – God latin 3

SEXTUS PROPERTIUS

Sextus Propertius – på dansk Properts – levede fra ca. 50 f.Kr. til nogle år f.Kr. Han levede altså i Rom på samme tid som Ovid, og de to kendte hinanden rigtig godt. De fleste af hans digte er kærlighedsdigte, og skrevet i elegisk versemål – ligesom Ovids *Amores* (Se OVID – God latin 3, side 4-5). Men i 4. og sidste bog er der også digte om Rom og Roms mytologiske fortid.

ELEGI IV 6, vers 11-68

Emnet for dette digt er søslaget ved Actium.

Actium er et forbjerg, der ligger i landskabet Epirus, på Grækenlands vestlige kyst. Det ligger på den sydlige side af en smal indsejling, der fører fra det Joniske hav ind til en rolig og beskyttet bugt.

Søslaget fandt sted den 2. september 31 f.Kr, og var det afgørende slag, hvor Augustus endelig knuste sine modstandere Marcus Antonius og den ægyptiske dronning Cleopatra. Det blev enden på den lange og opslidende borgerkrig, der efter mordet på Gajus Julius Cæsar havde splittet romerne, og det blev dermed også begyndelsen til den ny tid med fred, Pax Romana (Se AUGUSTUS God latin 1, side 6-7).

På forbjerget var der en helligdom og et tempel for guden Apollon, som Augustus betragtede som sin beskytter. Efter sejren udvidede Augustus templet, og han fornyede de store fester, som blev afholdt hver 4. år til ære for guden – for det var jo Apollon, der havde hjulpet ham til sejren.

Digterens udgangspunkt for digtet er imidlertid Apollons tempel på Palatin i Rom, som Augustus havde påbegyndt allerede i 36 f.Kr., men også dét blev udvidet efter sejren ved Actium i 31 f.Kr. og endeligt indviet i 28 f.Kr.

Inddeling

- 11-14 Musepåkaldelse og emne: Apollons tempel
- 15-18 Havnen i Actium
- 19-24 Før søslaget
- 25-36 Phobus tager fra Delos til Actium
- 37-54 Phoebus taler til Augustus
- 55-58 Slaget går i gang
- 59-60 Cæsars godkendelse
- 61-66 Sejr
- 67-68 Apollons tempel
- 69-70 Fred

- Muse, jeg vil fortælle om Apollons tempel på Palatin¹, 11-14
 et emne, Kalliope², som fortjener din gunst og opmærksomhed.
 Sangen fremføres til Cæsars³ pris: og når Cæsar prises,
 vil jeg bede om, at selv du, Jupiter, tager dig tid til at lytte!
- Phoebus har en havn, der ligger tilbagetrukket ved den athamanske kyst⁴, 15-18
 dér hvor bugten dæmper bruset fra det joniske hav:
 det hav, der ligger som Actiums mindesmærke over den juliske⁵ flåde,
 med en lettilgængelig og ufarlig passage, hvad sømænd jo beder om.
- Hér samledes hele verdens hære; på dette hav lå de vældige skibe 19-24
 af pinjetræ, men varslerne var ikke lige gunstige for alle årer.
 Dér lå modstanderens flåde, dømt til at blive udsløttet af den trojanske Quirinus⁶,
 og de spyd, der fejlt og usselt blev kastet af en kvindehånd⁷.
 Og hér kom Augustus' skib for fulde sejl under Jupiters gunstige varslere,
 med de felttegn, som var trænet i at sejre for fædrelandet.
- Nereus⁸ havde endelig opstillet slaglinjen i to halvmåneformationer, 25-36
 og vandet skælvede og gav refleks af de strålende våben,
 da Phoebus forlod Delos⁹, som nu ligger fast under hans beskyttelse
 (som den eneste flydende ø blev den før drevet rundt af den barske søndenvind).
 Han stillede sig i agterstavnen af Augustus' skib, og en mærkelig flamme
 lyste op og bugtede sig tre gange nedad i zigzaglyn.
 Phoebus kom ikke med håret hængende løst bag nakken
 eller med skildpaddelyrens¹⁰ fredselkende sang.
 Nej, han var som den Phoebus, der rettede sit vrede blik mod Peleus' søn Agamemnon
 og lagde den græske lejr øde med de fortærende ligbål¹¹;
 og som den Phoebus, der gjorde en ende på Pythonslangens¹² bugtende
 bevægelser, slangen, som de fredselkende muser frygtede.
 Så sagde han: ”Augustus, du verdens frelser fra Alba Longa¹³, 37-54
 med et ry, der er større end Hektors og dine trojanske forfædres,

¹ Se AUGUSTUS God latin 1, side 24-25.

² Kalliope er en af de ni musere og hende, der inspirerer til den episke heltegedigtning.

³ I digtet er Cæsar = Augustus, bortset fra vers 59.

⁴ Kyststrækning i Epirus, hvor forbjergene Actium ligger ved den snævre indsejling til Ambracia-bugten.

⁵ Den juliske flåde er Augustus' flåde.

⁶ Den trojanske Quirinus = Augustus. Trojansk, fordi han kunne føre sin slægt tilbage til Aeneas, Quirinus, fordi han også kunne føre sin slægt tilbage til Romulus, der fik tilnavnet Quirinus. Se også AUGUSTUS God latin 1, side 9 og 15.

⁷ Cleopatra, som deltog i slaget og havde kommandoen over sit eget skib.

⁸ Havets gud = havet.

⁹ Apollon var født på Delos og havde en stor helligdom på øen. Før Apollon og hans tvillingesøster Artemis blev født på øen, drev den rundt på havet, men den blev fæstnet til havbunden i det øjeblik de kom til verden.

¹⁰ Lyrens strenge var spændt ud over et skildpaddeskjold.

¹¹ Reference til Iliadens 1. sang, hvor Apollon i vrede mod hærens leder Agamemnon sender en voldsom og dødbringende pest mod den græske lejr.

¹² Se OVID God latin 3, side 7 og 9.

¹³ Aeneas' søn Julius, blev konge i Alba Longe. Fra Julius nedstammer den juliske slægt, og dermed Augustus.

du skal sejre på havet! For det faste land er allerede dit. Min bue kæmper for dig, og hver en pil, der tynger min skulder, er med dig.
Befri dit fædreland for frygt! Det har nu i tillid til dig som sin beskytter sat statens forhåbninger til dit skib.
Hvis ikke du forsvarer fædrelandet, så forstod Romulus ikke de fugle, der fløj over Palatin, da han tog varsler for byen¹⁴.
Lige derovre ligger de alt for selvsikre med deres skibe. Det er en skændsel, at Latiums bølger under dit lederskab skal finde sig i kongesejl¹⁵.
Deres flåde har vinger, 100 årer på hvert skib, men lad dig ikke skræmme af det: Den sejler på et modvilligt¹⁶ hav.
Og selv om skibene i forstavnene har truende figurer med kentauriske klippestykker¹⁷, vil du opdage, at tømmeret er hult og det frygtindgydende er malet.

Det er *sagen*, han kæmper for, der enten nedbryder eller styrker soldatens kræfter. For hvis den ikke er retfærdig, vrister skammen våbnene fra ham.

Tiden er inde, lad søslaget begynde. Jeg sætter slaget i gang og vil lede den julske flåde¹⁸ med min laurbærsmykkede hånd.”

Sådan sagde han, og lagde pilekoggerets vægt¹⁹ på buen. 55-58
Og umiddelbart efter skuddet fra hans bue fløj Cæsars lanse af sted.
Rom sejrer, som Apollon lovede. Kvinden²⁰ får sin straf,
og hendes knækkede magtsymboler flyder på det joniske hav.

Men fader Cæsar²¹ overværede anerkendende slaget fra sin idaliske stjerne²². 59-60
”Jeg er en gud: Dette her viser, at du nedstammer fra mit blod.”

Triton²³ fulgte skibene på vej med sin trompet, og alle havgudinderne klappede i hænderne rundt om frihedens felttegn. 61-66
Men *hun* tog i et desperat forsøg flugten mod Nilen i et lille skib,
og opnåede dette ene: Ikke at dø på en andens befaling²⁴.
Og det var gudernes vilje. For hvor stor en triumf ville én enkelt kvinde

¹⁴ Da Romulus og Remus skulle grundlægge en by, besluttede de at tage fuglevarsler på hver sin høj: Romulus på højen Palatin, Remus på højen Aventin. Remus så 6 gribbe, mens Romulus så 12, og derfor blev den første by grundlagt på Palatin og fik navn efter Romulus.

¹⁵ dvs. Cleopatras skibe, men ordet konge- (*regia*) skal minde om, at Augustus bevidst kaldte sig selv princeps *den første* og ikke rex *konge*. Se AUGUSTUS God latin 1, side 6.

¹⁶ Antonius' og Cleopatras flåde var blevet ramt hårdt af storm og uvej.

¹⁷ Gallionsfigurer med kentaurer, der har store klippeblokke løftet over hovedet parat til at kaste.

¹⁸ Se note 5.

¹⁹ = Apollons pile, der har både tyngde og styrke.

²⁰ Cleopatra.

²¹ = Gajus Julius Cæsar.

²² Kort efter Cæsar død viste der sig en komet, en stjerne, på himlen. Se AUGUSTUS God latin 1, side 21. Cæsar førte sin slægt tilbage til gudinden Venus, og hans stjerne kaldes her idalisk efter et bjerg på Cypren, som var indviet til Venus.

²³ Havgud, søn af Neptun.

²⁴ Cleopatra begik selvmord for ikke at blive ført i triumf gennem Roms gader som Augustus' krigsbytte.

have været på den triumfvej, som Jugurtha²⁵ i sin tid blev ført ad.

Sådan fik Apollon fra Actium sit tempel, for
hver pil fra hans bue besejrede ti skibe.

67-68

Men jeg har sunget nok om krig. Nu beder Apollon om lyren
og skifter som sejrherre våbnene ud med den fredelige kordans.

69-70

²⁵ Den numidiske konge Jugurtha blev besejret af den romerske hærfører Gajus Marius i 105 f.Kr. og ført i et kæmpe triumftog igennem Rom, hvor han blev ydmyget for øjnene af alle tilskuerne. Derefter blev han smidt i fængsel, hvor han døde af sult.